

نخستین کنفرانس ملی کنکاش های علوم انسانی در مدیریت، کارآفرینی، اقتصاد و حسابداری

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۳/۱۱

تحلیل عوامل موثر بر محافظه کاری شرطی در ایران

میترا زابلی پيله رود^a

کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل، اردبیل، ایران ۱

چکیده: هدف این تحلیل عوامل موثر بر محافظه کاری شرطی در ایران می باشد. نمونه مورد مطالعه شامل ۱۳۱ شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد. قلمرو زمانی تحقیق شامل یک دوره پنج ساله بر اساس صورتهای مالی سال های ۱۳۹۳ الی ۱۳۹۷ شرکت های مورد مطالعه است. در این پژوهش متغیرهای تاثیرگذار بر محافظه کاری شرطی، بیش اعتمادی مدیران، ریسک اطلاعاتی، اندازه شرکت، سن شرکت، رشد شرکت، ساختار دارایی ها، نسبت ارزش بازار شرکت به ارزش دفتری، نسبت جاری و اهرم مالی در نظر گرفته شده است. در این تحقیق از نرم افزار Excel، برای محاسبات متغیرها و از نرم افزار Eviews برای تحلیل و برآورد مدل ها و آزمون فرضیه های تحقیق بهره گرفته شده است. پژوهش شامل نه فرضیه می باشد که برای آزمون فرضیه های تحقیق از رگرسیون چند متغیره استفاده شده است. در کل نتایج آزمون فرضیه های پژوهش نشان داد بیش اعتمادی مدیران، ریسک اطلاعاتی و اندازه شرکت تأثیر معکوس و معنادار بر محافظه کاری شرطی و سن شرکت، ساختار دارایی ها، نسبت جاری و اهرم مالی تأثیر مستقیم و معنادار بر محافظه کاری شرطی دارند. همچنین رشد شرکت و نسبت ارزش بازار به دفتری تأثیر معناداری بر محافظه کاری شرطی ندارند.

کلمات کلیدی: محافظه کاری شرطی، بیش اعتمادی مدیران، ریسک اطلاعاتی، اندازه شرکت، سن شرکت، رشد شرکت، ساختار دارایی ها، نسبت ارزش بازار شرکت به ارزش دفتری، نسبت جاری و اهرم مالی.

۱. مقدمه

محافظه کاری در حسابداری سابقه تاریخی دارد. محافظه کاری در حسابداری به عنوان عدم تقارن زمانی در شناسایی اخبار خوب در مقابل اخبار بد، در صورت های مالی تفسیر شده است. در کشور ما، کمیته ی فنی سازمان حسابرسی در مفاهیم نظری گزارشگری مالی محافظه کاری را با لفظ احتیاط، به رسمیت می شناسد و آن را به عنوان یکی از اجزای خصوصیات کیفی قابل اتکا بودن معرفی می کند. مدیران با توجه به انگیزه های گوناگون درصدد شناسایی سریع تر سودها و به تأخیر انداختن زیان ها هستند. زیرا با این کار می توانند میزان پاداش هایی که به آن ها تعلق می گیرد را افزایش داده و در نتیجه ثروتشان را بالا ببرند. برای مثال ممکن است از طریق منظور نمودن هزینه های یک دوره به عنوان دارایی که باعث کاهش هزینه ها و گزارش سود بیشتر در صورت های مالی شوند. محافظه کاری^۲ محدودیتی است که توانایی و تمایل این رفتار فرصت طلبانه را از مدیران گرفته و باعث افزایش کیفیت اطلاعات مالی می گردد. محافظه کاری در حسابداری به عنوان عدم تقارن زمانی در شناسایی اخبار خوب در مقابل اخبار بد، در صورت های مالی تفسیر شده است، هم چنین باسو^۳ (۱۹۹۷) محافظه کاری را اینگونه تعریف نموده است که تمایل حسابداران برای کسب درجه بالاتری از تأیید پذیری به منظور شناسایی اخبار خوب به عنوان سود نسبت به شناسایی اخبار بد به عنوان زیان (باسو، ۱۹۹۷).

محافظه کاری حسابداری یکی از با اهمیت ترین اهداف گزارشگری مالی را ارائه می نماید (باسو ۱۹۹۷)، بال^۴ (۲۰۰۵) و واتس^۵ (۲۰۰۳)، که باعث کاهش هزینه قراردادها می گردد هر چند که شواهد کمتری از چگونگی و نحوه تاثیر محافظه کاری حسابداری بر تصمیمات عملیاتی و سرمایه گذاری مدیران وجود

+++++
² conservatism

³ Basu

⁴ Ball

نخستین کنفرانس ملی کنکاش های علوم انسانی در مدیریت، کارآفرینی، اقتصاد و حسابداری

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۳/۱۱

دارد (کراوت^۵، ۲۰۱۴). محافظه کاری به دو طبقه؛ محافظه کاری شرطی^۶ و محافظه کاری غیرشرطی^۸ طبقه بندی می شود محافظه کاری شرطی به معنی استفاده از سیاست ها و روشهای حسابداری برای شناسایی اخبار بد بجای اخبار خوب برای تأثیرگذاری در سود می باشد و محافظه کاری غیرشرطی به معنی اتخاذ سیاست ها و روشهای حسابداری که منجر شود سود و ارزش دفتری خالص داراییهایی که مستقل از اخبار اقتصادی است کاهش یابد (گری و همکاران، ۲۰۱۱).

با توجه به تعاریف ارائه شده می توان دریافت که استفاده از رویکرد محافظه کاری شرطی در حسابداری موجب شناسایی به موقع زیان و اخبار بد و هرگونه رویدادهای مالی ناخوشایند که در حساب های مالی نمایش داده شده و ارقام حسابداری و در انتهای آن سود حسابداری را تحت تأثیر قرار داده و باعث ارائه اطلاعات با کیفیت^۹ به استفاده کننده گان می گردد. مساله مهمی که پیرامون محافظه کاری در حسابداری وجود دارد این است که آیا این میناق محدود کننده حسابداری با توجه به اثرات و پیامدهایی که دارد، در نهایت بر کناره گیری حسابرس و راهبری شرکتی تأثیرگذار خواهد بود؟ یا خیر. براساس مطالب و مبانی نظری، مهم ترین عوامل موثر بر محافظه کاری شرطی عبارتند از: بیش اعتمادی مدیران، ریسک اطلاعاتی، اندازه شرکت، سن شرکت، رشد شرکت، ساختار دارایی ها، نسبت ارزش بازار شرکت به ارزش دفتری، نسبت جاری و اهرم مالی می باشد که در این پژوهش سعی بر آن می شود که از عوامل فوق متغیرهایی که بیشترین تأثیر را بر روی محافظه کاری شرطی شناسایی شوند. لذا سوال اصلی در این پژوهش عبارت اند از: چه عواملی بر محافظه کاری شرطی در ایران موثر است؟

۲. مروری بر مبانی نظری و پیشینه تجربی مطالعه

منبع اطلاعاتی اکثر فعالان بازار سرمایه، گزارش های مالی منتشر شده از جانب شرکت ها می باشد که به صورت دوره ای در اختیار عموم قرار گرفته و مبنای تصمیم گیری سرمایه گذاران بالقوه و بالفعل جهت خرید و فروش و سرمایه گذاری در بازار سهام می باشد. با افزایش منابع در اختیار مدیریت، میزان افراد ذینفع مرتبط با شرکت نیز افزایش می یابد که پیامد چنین شرایطی بروز تضاد منافع است. مدیران، که در کانون این تضاد منافع قرار دارند، با ارائه اطلاعات مالی سعی می کنند این تضاد منافع را کاهش دهند. آنان این انگیزه را دارند که وضعیت شرکت را مطلوب جلوه داده و اغلب به علت داشتن اختیارات در ارائه گزارشها، فرصت اعمال این رویه را نیز به دست می آورند. بنابراین وجود مکانیزمهای نظارتی و کنترلی جهت حفظ منافع سهامداران ضروری است. در این میان اصول و رویه های حسابداری در جهت حفظ منافع فعالان بازار سرمایه و کنترل انگیزه های منفعت جویانه مدیران، اصل محدودکننده محافظه کاری را مطرح می کند. محافظه کاری در حسابداری به عنوان عدم تقارن زمانی در شناسایی اخبار خوب در مقابل اخبار بد، در صورت (، در مفاهیم نظری حسابداری، محافظه کاری به ابهام مالی تفسیر شده است (باسو، عنوان عکس العملی محتاطانه در قبال عدم اطمینان و به منظور حمایت از حقوق و ادعاهای صاحبان سهام و اعتباردهندگان تعریف شده است. بطوریکه برای شناسایی اخبار خوب در صورت های مالی نسبت به اخبار بد، سطح بالاتری از تاییدپذیری را الزامی می نماید. محافظه کاری یکی از مهمترین ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری است، به نحوی که تا به امروز تحقیقات بسیار زیادی در این زمینه انجام شده و مباحث بسیاری در مورد آن مطرح شده است. اهمیت محافظه کاری را می توان از بیانیه مشترکی که دو استاندارددگذار بزرگ حسابداری یعنی هیات تدوین استانداردهای حسابداری مالی و هیات تدوین استانداردهای بین المللی حسابداری در سال ۲۰۰۵ در مورد آن منتشر کرده اند. محافظه کاری اطلاعات با اهمیتی را برای سهامداران فراهم آورده و انگیزه های فرصت طلبانه مدیریت در دستکاری ارزش شرکت را با محدودیت مواجه می سازد. در یک جمع بندی می توان گفت محافظه کاری نقش اطلاعاتی و حاکمیتی مهمی را در کاهش هزینه های قراردادهای بدهی ایفا می کند و تضاد منافع میان مدیریت و سهامداران را کاهش می دهد (کراوت، ۲۰۱۴).

محافظه کاری به عنوان یکی از اصول محدود کننده حسابداری سال هاست که مورد استفاده حسابداران قرار می گیرد و علیرغم انتقادهای فراوان به آن همواره جایگاه خود در میان سایر اصول حسابداری حفظ نموده است. بطوریکه می توان دوام و بقای محافظه کاری در مقابل انتقادهای وارده بر آن گواهی بر مبانی

⁵ Watts

⁶ Kravet

⁷ conditional Conservatism

⁸ unconditional Conservatism

⁹ Quality

نخستین کنفرانس ملی کنکاش های علوم انسانی در

مدیریت، کارآفرینی، اقتصاد و حسابداری

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۳/۱۱

بنیادین این اصل دانست. هم چنین می توان از محافظه کاری به عنوان مکانیزمی نام برد، که اگر به درستی اعمال شود، منجر به حل بسیاری از مسائل نمایندگی و عدم تقارن اطلاعاتی خواهد شد که به طور کلی از شکاف روزافزون بین مدیران و تاسیس کنندگان منابع مالی واحدهای تجاری ناشی می شود. هو^{۱۰} و همکاران (۲۰۱۷) به بررسی "تاثیر سابقه مالی مدیرعامل بر مدیریت و محافظه کاری حسابداری" پرداختند. نتایج نشان داد مدیران دارای تخصص مالی سطح پایین تری از محافظه کاری حسابداری را نشان می دهند همچنین نتایج نشان داد مدیران دارای دانش حسابداری مدیریت سود را کاهش می دهد. کیم و ژانگ^{۱۱} (۲۰۱۶) در تحقیقی به "بررسی محافظه کاری حسابداری و ریسک کاهش قیمت سهام" پرداختند. آن ها نشان دادند که محافظه کاری مشروط به احتمال کمتری موجب خرد شدن قیمت سهام در آینده می شود. اگرچه آنها دریافتند که ارتباط بین محافظه کاری و ریسک خرد شدن قیمت سهام برای شرکتهایی با عدم تقارن اطلاعاتی محتمل تر است. لارا و همکاران^{۱۲} (۲۰۱۶) در تحقیقی "محافظه کاری حسابداری و کارایی سرمایه گذاری شرکت ها" به بررسی این موضوع پرداخته اند که آیا محافظه کاری، کارایی سرمایه گذاری را بهبود می بخشد. همچنین آنها پیش بینی کردند که محافظه کاری می تواند تضادهای بدهی سرمایه ای را رفع کند و دسترسی شرکتها را به بدهی مالی و محدودیت کم سرمایه گذاری آسان نماید. آنها دریافتند که شرکتهای محافظه کارتر سرمایه گذاری بیشتری می کنند و همچنین بدهی بیشتری را در کم سرمایه گذاری منتشر می کنند که در شرکتهای مورد بررسی موجب عدم تقارن اطلاعاتی بیشتر شده است. کراوت^{۱۳} (۲۰۱۴) در تحقیقی به "بررسی ارتباط محافظه کاری حسابداری بر ریسک پذیری مدیران" پرداختند محقق بر اساس تحقیق واتس (۲۰۰۳) و بال و شیواکومار (۲۰۰۵) به بررسی تاثیر محافظه کاری حسابداری بر کاهش پاداش مدیران و تاثیر متقابل آنها بر کاهش ارزش فعلی سرمایه گذاری پرداخت. کراوت در تحقیق خود به توسعه فرضیه پرداخت و تاثیر محافظه کاری حسابداری را بر ریسک پذیری مدیران مورد آزمون قرار داد کراوت نشان داد که محافظه کاری حسابداری مدیران باعث کاهش ریسک شرکت شده و همچنین حسابداری مبتنی بر قراردادهای بدهی را نیز تحت تاثیر قرار می دهد. بالاجاندان و موهانرام^{۱۴} (۲۰۱۱) در پژوهشی "ارتباط کاهش میزان مربوط بودن اطلاعات حسابداری به ارزش سهام را با افزایش سطح محافظه کاری"، در ایالات متحده بررسی نمودند و دریافتند که محافظه کاری درباره زمانی مورد بررسی، روند افزایشی داشته است، در حالی که مربوط بودن اطلاعات حسابداری به ارزش سهام، یا به تعبیری محتوای اطلاعاتی متغیرهای حسابداری، روند کاهشی داشته است. با این وجود آن ها نتوانستند شواهد کافی ارائه نمایند که این کاهش و افزایش را به هم مرتبط سازد. گری و همکاران^{۱۵} (۲۰۱۱) آنها در تحقیق خود به "بررسی رابطه بین محافظه کاری حسابداری و ریسک ورشکستگی شرکت" پرداختند. آنها برای اندازه گیری ریسک ورشکستگی از مدل زمسکی و برای اندازه گیری محافظه کاری از مدل باسو، استفاده کردند آنها در تحقیق خود هم تاثیر محافظه کاری را بر ریسک ورشکستگی و هم تاثیر ریسک ورشکستگی را بر محافظه کاری مورد آزمون قرار دادند. آنها به این نتیجه رسیدند که محافظه کاری حسابداری، ریسک ورشکستگی را کاهش می دهد و همچنین با افزایش ریسک ورشکستگی محافظه کاری حسابداری بالا می رود. گارسیا و همکاران^{۱۶} (۲۰۱۰) در تحقیق خود به "بررسی رابطه بین محافظه کاری شرطی، ریسک سیستماتیک و هزینه سرمایه" پرداختند. آنها به این نتیجه رسیدند که محافظه کاری شرطی بر ریسک سیستماتیک و هزینه سرمایه تاثیر منفی دارد، زیرا محافظه کاری می تواند عدم قطعیت مربوط به تخمین بازار از جریانهای نقدی را کم کند. کوزندیس و همکاران^{۱۷} (۲۰۰۹)، در تحقیقی "تاثیر محافظه کاری در گزارشگری مالی بر روی مربوط بودن اطلاعات حسابداری به ارزش سهام"، در کشور یونان مورد بررسی قرار دادند و نتیجه گرفتند که نمی توان یک رابطه خطی میان این دو متغیر برقرار نمود. یعنی با افزایش سطح محافظه کاری، میزان مربوط بودن اطلاعات حسابداری به ارزش سهام ابتدا افزایش می یابد و سپس دچار کاهش می شود و بر همین اساس بود که آنها نتوانستند ارتباط معناداری را میان این دو متغیر مستند نمایند و فقط تاکید کردند که به کارگیری سطح مناسب و معقولی از محافظه کاری می تواند مفید واقع شود. صالحی و همکاران (۱۳۹۸)، در پژوهشی به "بررسی اثرات محافظه کاری شرطی و غیرشرطی بر رفتار سرمایه گذاری و بازدهی آتی شرکت ها" پرداختند. نتایج حاصل نشان داد، محافظه کاری شرطی منجر به کاهش تمایلات سرمایه گذاری شرکت ها می شود، در حالی که محافظه کاری غیرشرطی، شرکت ها را به سرمایه گذاری بیشتر ترغیب می کند. در بررسی رابطه محافظه کاری و بازدهی آتی مشخص شد، بین محافظه کاری شرطی (غیرشرطی) و بازدهی آتی شرکت

¹⁰ . Hu

¹¹ Kim and Zhang

¹² Lara et al.

¹³ Kravet

¹⁴ Balachandran and Mohanram

¹⁵ Gary

¹⁶ García et al.

¹⁷ Kousenidis et al.

نخستین کنفرانس ملی کنکاش های علوم انسانی در

مدیریت، کارآفرینی، اقتصاد و حسابداری

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۳/۱۱

ها رابطه ای منفی (مثبت) و معنی دار وجود دارد. لذا افزایش محافظه کاری شرطی (غیرشرطی)، بازدهی آتی شرکت ها را کاهش (افزایش) خواهد داد. به طور کلی نتایج نشان داد، انواع محافظه کاری می تواند بر رفتار و میزان سرمایه گذاری و بازدهی شرکت ها اثرگذار باشد. زنجیردار و ایرانی (۱۳۹۷)، در پژوهشی به بررسی "تاثیر محافظه کاری شرطی و غیر شرطی بر ریسک سقوط قیمت سهام با تاکید بر چرخه عمر شرکت ها در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران" پرداختند. نتایج این تحقیق نشان می دهد که رابطه بین محافظه کاری شرطی و محافظه کاری غیر شرطی با ریسک سقوط قیمت سهام در هر یک از مراحل چرخه عمر شرکت ها متفاوت است. جعفری (۱۳۹۷)، در پژوهشی به "بررسی نقش واسطه ای اهرم مالی در تاثیر محافظه کاری در حسابداری بر فرصت های سرمایه گذاری شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران" پرداخت. نتایج نشان داد که محافظه کاری در حسابداری بر اهرم مالی شرکت تاثیر مثبت و معنی داری دارد و هم چنین اهرم مالی شرکت بر فرصت های سرمایه گذاری تاثیر منفی و معنی داری دارد. فلاح نژاد و همکاران (۱۳۹۷)، در پژوهشی به موضوع "ارائه مدلی با ثبات از محافظه کاری باسو با استفاده از روش GMM-SYS" پرداختند. نتایج این پژوهش نشان داد که مدل تعدیل شده جدید نتایج مناسبتری در خصوص برآورد محافظه کاری نسبت به مدل اولیه باسو و مدل تعدیل شده نیکلز ارائه داده و روش پویا در تخمین مدل ها از روش ایستا مناسب تر است. در نهایت پژوهش حاضر نشان داد نتایج ناشی از تحقیقات پیشین که از مدل باسو جهت برآورد محافظه کاری استفاده نموده اند باید با احتیاط بیشتری مورد ملاحظه قرار گیرند و کاربرد آنها در بازار های سرمایه نیازمند بازنگری است. جهانبخش و همکاران (۱۳۹۶)، در پژوهشی به بررسی "رابطه بین مدیریت ریسک محافظه کاری و جریان وجه نقد عملیاتی" پرداختند. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل در سطح اطمینان ۹۵٪ نشان می دهد که بین محافظه کاری و جریان وجه نقد عملیاتی رابطه معناداری وجود دارد و همچنین بین محافظه کاری غیرشرطی جریان وجه نقد عملیاتی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. ولی بین محافظه کاری شرطی جریان وجه نقد عملیاتی رابطه معناداری وجود ندارد. مهرکام و همکاران (۱۳۹۶)، در پژوهشی به بررسی "تاثیر محافظه کاری بر رابطه بین جریان وجه نقد عملیاتی و درآمد مشمول مالیات قطعی" پرداختند. نتایج حاصل از تحلیل داده ها و آزمون فرضیه ها نشان داد که بین جریان وجه نقد عملیاتی و درآمد مشمول مالیات قطعی رابطه معنی داری وجود دارد و محافظه کاری بر رابطه بین جریان وجه نقد عملیاتی و درآمد مشمول مالیات قطعی تاثیر دارد. نصیرزاده و همکاران (۱۳۹۶)، در پژوهشی به بررسی "تاثیر ویژگی های کمیته حسابرسی بر محافظه کاری شرطی" پرداختند. یافته های پژوهش در مدل بال و شیواکومار حاکی از وجود ارتباط معنادار میان هر چهار ویژگی کمیته حسابرسی و محافظه کاری است، اما در مدل باسو این ارتباط معنادار تنها بین اندازه کمیته حسابرسی و محافظه کاری مشاهده شد و رابطه معناداری بین دیگر ویژگی های کمیته حسابرسی و محافظه کاری یافت نشد. زنجیردار و رفیعی (۱۳۹۶)، در پژوهشی "تاثیر ضریب واکنش سود بر روابط اعتماد بیش از حد مدیریت و محافظه کاری مشروط" را بررسی کردند. نتایج نشان دهنده این مطلب می باشد که بین اعتماد بیش از حد مدیریت و محافظه کاری مشروط در شرکت های با ضریب واکنش سود بالا و پایین ارتباط معناداری به صورت مستقیم وجود دارد. به طوری که با افزایش اعتماد بیش از حد مدیریت شرکت به توانایی های خود محافظه کاری مشروط در شرکت ها نیز افزایش و یا کاهش می یابد و این موضوع از نظر تفسیر حسابداری یعنی میزان ضریب واکنش سود تأثیری بر روابط بین اعتماد بیش از حد مدیریت و محافظه کاری مشروط ندارد. اسدی و بیات (۱۳۹۴)، در پژوهشی "تاثیر حسابداری محافظه کاری شرطی و غیرشرطی بر ارزش شرکت" را بررسی کردند. شواهد تجربی نشان می دهد، محافظه کاری شرطی و غیرشرطی با ارزش شرکت دارای رابطه مستقیم و معنادار می باشد، هرچه میزان محافظه کاری بین مدیران بیشتر باشد سبب افزایش ارزش شرکت ها می شود. در واقع می توان اظهار داشت از آنجائی که ارزش شرکت تابع عرضه و تقاضای سهام آن می باشد، بنابراین حسابداری محافظه کاری بر روی عرضه و تقاضای سهام تاثیرگذار می باشد و از این رو سبب تغییر در ارزش شرکت می شود.

۳. فرضیه های پژوهش

این تحقیق دارای نه فرضیه به شرح زیر می باشد:

- فرضیه اول: بیش اعتمادی مدیران بر محافظه کاری شرطی تاثیر معنادار دارد.
- فرضیه دوم: ریسک اطلاعاتی بر محافظه کاری شرطی تاثیر معنادار دارد.
- فرضیه سوم: اندازه شرکت بر محافظه کاری شرطی تاثیر معنادار دارد.
- فرضیه چهارم: سن شرکت بر محافظه کاری شرطی تاثیر معنادار دارد.
- فرضیه پنجم: رشد شرکت بر محافظه کاری شرطی تاثیر معنادار دارد.

نخستین کنفرانس ملی کنکاش های علوم انسانی در مدیریت، کارآفرینی، اقتصاد و حسابداری

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۳/۱۱

فرضیه ششم: ساختار دارایی ها بر محافظه کاری شرطی تاثیر معنادار دارد.

فرضیه هفتم: نسبت ارزش بازار شرکت به ارزش دفتری بر محافظه کاری شرطی تاثیر معنادار دارد.

فرضیه هشتم: نسبت جاری بر محافظه کاری شرطی تاثیر معنادار دارد.

فرضیه نهم: اهرم مالی بر محافظه کاری شرطی تاثیر معنادار دارد.

۴. روش شناسی پژوهش

این پژوهش از جهت هدف از نوع کاربردی است، از جهت روش استنتاج توصیفی - تحلیلی و از جهت نوع طرح پژوهش از نوع پژوهش ها پس رویدادی است. جامعه آماری این پژوهش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران از سال ۱۳۹۳ لغایت ۱۳۹۷ می باشد. به علت گستردگی حجم جامعه آماری و وجود برخی نا همگونی میان اعضای جامعه، شرایطی از جمله گذشتن حداقل یک سال از پذیرفته شده در بورس، داشتن سال مالی منتهی به ۲۹ اسفند ماه، نداشتن تغییر در سال مالی، عدم تعلق به شرکت های سرمایه گذاری، هلدینگ و واسطه گری، تعدات دفعات سهام بالا و نداشتن توقف معاملاتی بیش از سه ماه برای انتخاب نمونه آماری در نظر گرفته شد که نمونه آماری به تعداد ۱۳۱ شرکت برای این تحقیق انتخاب شدند.

داده های این پژوهش از بانک های اطلاعاتی رسمی بورس اوراق بهادار تهران، تدبیر پرداز و ره آورد نوین استخراج گردیده و برای پردازش داده ها از نرم افزارهای Eviews نسخه ۱۰ و Excel بهره برداری شده است.

در این مطالعه از آزمون های اقتصادسنجی برای بررسی و آزمون داده های آماری و از رگرسیون چند متغیره برای آزمون فرضیه ها استفاده شده است.

در ادامه به نحوه اندازه گیری متغیرهای پژوهش پرداخته می شود:

در این پژوهش بیش اعتمادی مدیران، ریسک اطلاعاتی، اندازه شرکت، سن شرکت، رشد شرکت، ساختار دارایی ها، نسبت ارزش بازار شرکت به ارزش دفتری، نسبت جاری و اهرم مالی به عنوان متغیرهای مستقل و محافظه کاری شرطی به عنوان متغیر وابسته در نظر گرفته شده است. که نحوه اندازه گیری و سنجش آن ها به شرح ذیل می باشد:

بیش اعتمادی مدیران (متغیر مستقل) (MO): این متغیر براساس مدل احمد و دوئلمن^{۱۸} (۲۰۱۳) به صورت زیر اندازه گیری می شود:

$$TAG = \alpha_0 + \alpha_1 SG + \varepsilon$$

که در آن:

TAG: رشد جمع دارایی های سال جاری در مقایسه با سال قبل در هر شرکت

SG: رشد فروش سال جاری نسبت به سال قبل در هر شرکت

ε: خطای مدل که نشان دهنده بیش اعتمادی مدیران می باشد.

این مدل توسط احمد و دوئلمن (۲۰۱۳) برای اندازه گیری بیش اعتمادی مدیر ارائه شده است. مبانی نظری این مدل بر این پایه استوار است که رشد دارایی ها باید تابعی از رشد فروش باشد، آن بخش از رشد دارایی ها که تابعی از فروش نیست، ناشی از رفتار متهورانه و ریسک پذیری مدیر می باشد که در مقادیر خطای مدل قرار می گیرد.

ریسک اطلاعاتی (IR) (متغیر مستقل): ریسک اطلاعات در ادبیات تحقیق به عنوان ریسک معامله با معامله گران مطلع محسوب می شود. ایزلی^{۱۹} و همکاران (۲۰۰۴) احتمال معامله مبتنی بر اطلاعات خصوصی را به عنوان شاخص ریسک اطلاعات معرفی می کنند. این ریسک از مقوله اطلاعات و اطلاع رسانی نشأت می گیرد. بر این اساس برای بررسی ریسک اطلاعاتی در ایران از کیفیت اقلام تعهدی استفاده می شود که برای محاسبه آن، از مدل ارائه شده توسط دچو و دیچو^{۲۰} و فرانسیس و همکاران (۲۰۰۵)، به شرح زیر استفاده شده است:

¹⁸ Ahmed & Duellman

¹⁹ Easley

²⁰ Dechow and Dichev

نخستین کنفرانس ملی کنکاش های علوم انسانی در مدیریت، کارآفرینی، اقتصاد و حسابداری

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۳/۱۱

$$\Delta wc_{it} = \beta_0 + \beta_1 CFO_{it} + \beta_2 CFO_{it-1} + \beta_3 CFO_{it-2} + \beta_4 \Delta REV_{it} + \beta_5 PPE_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

که در آن:

Δwc_{it} : اقلام تعهدی سرمایه در گردش شرکت i در زمان t

CFO_{it} : جریان نقدی عملیاتی در دوره قبل شرکت i در زمان t

CFO_{it-1} : جریان نقدی عملیاتی در دوره جاری شرکت i در زمان $t-1$

CFO_{it-2} : جریان نقدی عملیاتی در دوره بعد شرکت i در زمان $t-2$

ε_{it} : خطای برآورد مدل شرکت i در زمان t

ΔREV_{it} : تغییر در درآمدها شرکت i در زمان t

$PPE_{i,t}$: ارزش ناخالص، اموال، ماشین آلات و تجهیزات (دارایی ثابت) شرکت i در زمان t

سرمایه در گردش اقلام تعهدی از طریق فرمول زیر محاسبه می گردد:

$$\Delta wc_{it} = \Delta CA_{it} - \Delta Cl_{it} - \Delta Cash_{it} + \Delta STDebt_{it}$$

که در آن:

ΔCA_{it} : تغییر در دارایی های جاری شرکت i در زمان t

ΔCl_{it} : تغییر در بدهی های جاری شرکت i در زمان t

$\Delta Cash_{it}$: تغییر در وجه نقد شرکت i در زمان t

$\Delta STDebt_{it}$: تغییر در حصة جاری بدهی های بلند مدت شرکت i در زمان t

در دو مدل بالا، کلیه متغیرها بر جمع دارایی ها تقسیم می شوند.

اندازه شرکت (SIZE) (متغیر مستقل): این متغیر از طریق لگاریتم طبیعی جمع کل دارایی ها بدست می آید.

سن شرکت (Age) (متغیر مستقل): سن شرکت از لگاریتم طبیعی سال تاسیس شرکت بدست می آید.

رشد شرکت (Growth) (متغیر مستقل): برای محاسبه رشد شرکت از رابطه زیر استفاده شده است:

$$\text{Growth} = \frac{\text{Total Assets}_{i,t} - \text{total Assets}_{i,t-1}}{\text{Total Assets}_{i,t-1}}$$

$\text{Total Assets}_{i,t}$: کل دارایی های سال جاری

ساختار دارایی ها (Asset structure) (متغیر مستقل): متغیر ساختار دارایی ها از تقسیم دارایی های مشهود به کل دارایی ها بدست می آید.

نسبت ارزش بازار شرکت به ارزش دفتری (MTB) (متغیر مستقل): این متغیر از تقسیم ارزش بازار شرکت به ارزش دفتری بدست می آید.

نسبت جاری (CR) (متغیر مستقل): این متغیر از تقسیم دارایی های جاری به بدهی های جاری بدست می آید.

اهرم مالی (LEV) (متغیر مستقل): این متغیر از تقسیم جمع کل بدهی ها به جمع کل دارایی ها بدست می آید.

محافظه کاری مشروط (متغیر وابسته) (CC): در این تحقیق برای سنجش محافظه کاری شرطی از معیار محافظه کاری مبتنی بر اقلام تعهدی (مدل بال و

شیواکومار، ۲۰۰۵) استفاده شده است که مدل آن به شرح زیر ارائه شده است:

$$TACC_{i,t} = a_0 + a_1 * DCFO_{i,t} + a_2 * CFO_{i,t} + a_3 * DCFO_{i,t} * CFO_{i,t} + \varepsilon_i$$

که در آن:

TACC = مجموع اقلام تعهدی

CFO = جریان نقد حاصل از عملیات

DCFO = یک متغیر مجازی است که اگر CFO منفی باشد مقدار این متغیر معادل یک و در غیر این صورت برابر با صفر است.

a_3 در این مدل معیار محافظه کاری برای شرکت i در دوره مورد بررسی است. در این رابطه a_2 همبستگی بین اقلام تعهدی و جریان های نقدی در هنگام

وجود اخبار خوب و $a_3 + a_2$ همبستگی بین اقلام تعهدی و جریان های نقدی در هنگام وجود اخبار بد را اندازه گیری می کند. محافظه کاری بدین معنی است

که در هنگام وجود جریان های نقد منفی، اقلام تعهدی نیز به دلیل شناسایی سریع تر زبان های تحقق نیافته، با احتمال بیشتری منفی هستند، در حالی که

نخستین کنفرانس ملی کنکاش های علوم انسانی در مدیریت، کار آفرینی، اقتصاد و حسابداری

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۳/۱۱

این رابطه در هنگام وجود جریان های نقد مثبت وجود ندارد. بنابراین هر چه α_3 بزرگتر باشد رفتار نامتقارن در قبال سود و زیان های اقتصادی (اخبار خوب و بد) بیشتر و در نتیجه محافظه کاری بیشتر خواهد بود (بال و شیوا کومار، ۲۰۰۵). جهت محاسبه این مدل از رگرسیون غلطان استفاده می شود.

مدل رگرسیونی فرضیه های تحقیق:

در این پژوهش تمامی عوامل موثر بر محافظه کاری شرطی با مدل رگرسیونی زیر تحلیل می شود:

$$CC_{it} = \alpha_{it} + \beta_1(MO_{it}) + \beta_2(IR_{it}) + \beta_3(SIZE_{it}) + \beta_4(Age_{it}) + \beta_5(Growth_{it}) + \beta_6(Asset\ structure_{it}) + \beta_7(MTB_{it}) + \beta_8(CR_{it}) + \beta_9(LEV_{it}) + \varepsilon_{it} + \beta$$

۵. تحلیل فرضیه های پژوهش

۵-۱. آمار توصیفی

در تحلیل توصیفی، پژوهشگر با استفاده از جداول و شاخص های آمار توصیفی نظیر شاخص های مرکزی و پراکندگی به توصیف داده های جمع آوری شده تحقیق می پردازد. این امر به شفافیت و توضیح داده های تحقیق کمک بسیاری می کند. نتایج حاصل از تحلیل توصیفی داده ها در جدول (۱) ارائه شده است.

جدول (۱): آمار توصیفی متغیرهای تحقیق

تعداد مشاهدات	احتمال آماره جارک پرا	آماره جارک-پرا	کشیدگی	چولگی	انحراف معیار	کمینه	بیشینه	میانه	میانگین	متغیر	
										آماره	تفسیر
۶۵۵	۰/۰۰۰	۵۳/۱۷۱	۱/۸۲۵	۰/۳۷۷	۱/۰۰۳	-۱/۹۱۸	۲/۱۵۱	-۰/۵۴۳	-۰/۳۴۵	CC	محافظه کاری شرطی
۶۵۵	۰/۰۰۰	۳۰۴۳۵۷/۳	۱۰۷/۶۵۸	۷/۰۴۷	۰/۳۸۲	-۱/۶۵۰	۵/۹۷۲	-۰/۰۱۸	-۰/۰۰۰	MO	بیش اعتمادی مدیران
۶۵۵	۰/۰۰۰	۴۳۹/۰۴۲	۷/۰۱۰	۰/۰۲۹	۰/۱۴۰	-۰/۷۶۲	۰/۶۷۶	-۰/۰۰۲	۰/۰۰۰	IR	ریسک اطلاعاتی
۶۵۵	۰/۰۰۰	۷۹/۹۲۶	۴/۰۸۷	۰/۶۶۰	۰/۶۶۴	۴/۶۵۹	۸/۵۸۷	۶/۲۶۰	۶/۳۰۸	SIZE	اندازه شرکت
۶۵۵	۰/۰۰۰	۶۰۴/۸۰۶	۶/۳۷۳	-۱/۶۴۱	۰/۱۶۴	۰/۷۷۸	۱/۸۰۶	۱/۶۵۳	۱/۵۹۱	AGE	سن شرکت
۶۵۵	۰/۰۰۰	۴۹۵۸۰/۱	۱۳۶/۴۹۵	۹/۲۹۷	۰/۴۴۵	-۰/۵۲۵	۷/۵۸۸	۰/۱۱۰	۰/۱۹۴	GROWTH	رشد شرکت
۶۵۵	۰/۰۰۰	۱۱۴/۰۵۴	۳/۵۵۳	۰/۹۸۳	۰/۱۷۹	۰/۰۰۰	۰/۹۱۶	۰/۲۰۸	۰/۲۵۵	AS	ساختار دارایی ها
۶۵۵	۰/۰۰۰	۱۱۱۶۷۶۱ ۵	۶۴۰/۶۹۸	-۲۵/۱۸۰	۱۱۳/۳۹۹	-۲۸۸۶/۲	۱۲۱/۵۰۹	۲/۰۵۰	-۲/۱۸۶	MTB	نسبت ارزش بازار به دفتری
۶۵۵	۰/۰۰۰	۲۳۱۱۴/۸	۳۰/۶۸۷	۴/۴۸۲	۱/۲۹۸	۰/۱۵۱	۱۳/۱۵۰	۱/۲۵۰	۱/۵۱۲	CR	نسبت جاری
۶۵۵	۰/۰۰۰	۵۹۵/۰۳	۶/۷۲۴	۱/۴۰۷	۰/۲۹۷	۰/۰۱۲	۱/۹۹۳	۰/۶۱۱	۰/۶۳۳	LEV	اهرم مالی

نخستین کنفرانس ملی کنکاش های علوم انسانی در مدیریت، کارآفرینی، اقتصاد و حسابداری

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۳/۱۱

۵-۲. آزمون نرمال بودن متغیر وابسته (محافظه کاری شرطی)

قبل از آزمون فرضیات باید نرمال بودن متغیر وابسته مورد آزمون قرار گیرد، توزیع غیرنرمال این متغیر منجر به تخطی از مفروضات این روش برای تخمین پارامترها می شود. لذا لازم است نرمال بودن توزیع متغیر وابسته تحقیق مورد آزمون قرار گیرد. در این مطالعه این موضوع از طریق آماره جارک- برا مورد بررسی قرار می گیرد. فرض صفر و فرض مقابل در این آزمون به صورت زیر می باشد:

H_0 : توزیع نرمال

H_1 : توزیع غیرنرمال

از آنجائیکه احتمال آماره جارک- برا در جدول (۱) برای متغیرهای وابسته کوچکتر از سطح خطای ۵ درصد است، در نتیجه فرض صفر مبنی بر نرمال بودن متغیر مذکور رد می شود. در نتیجه برای نرمال سازی متغیر مذکور از تبدیل جانسون استفاده می شود، نتایج نشان می دهد احتمال داده های اولیه برای متغیر مذکور کمتر از ۰/۰۵ است که با نرمال سازی توسط نرم افزار افزایش نیافته است، در نتیجه در این تحقیق با توجه به بزرگی بودن حجم نمونه ($N > 30$)، و تعداد مشاهدات بالا، از قضیه حد مرکزی بهره می گیریم؛ از قضیه حد مرکزی می توان نتیجه گرفت که هر چه حجم پاپیه در نمونه برداری بزرگتر باشد، واریانس بین نمونه ها کمتر و توزیع میانگین جوامع نمونه برداری شده به توزیع نرمال نزدیک تر می شود و نرمال بودن توزیع مورد نظر با افزایش تعداد تکرارها (n) افزایش می یابد.

۵-۳. آزمون ریشه واحد (مانایی) متغیرها

در این پژوهش برای آزمون مانایی داده های ترکیبی (پانل) از آزمون- های لوین، لیم و چو استفاده شده است. نتایج این آزمون در جدول (۲) ارائه شده است.

جدول (۲): نتایج آزمون ریشه واحد متغیرهای تحقیق

Levin, lin & chut		آزمون متغیر
احتمال	آماره	
۰/۰۰۰	-۷۲/۱۵۸	محافظه کاری شرطی
۰/۰۰۰	-۲۹/۸۵۹	بیش اعتمادی مدیران
۰/۰۰۰	-۴۰/۰۹۰	ریسک اطلاعاتی
۰/۰۰۰	-۲۹۰۷/۷۳	نسبت ارزش بازار به دفتری
۰/۰۰۰	-۵/۱۲۲	اندازه شرکت
۰/۰۰۰	-۱۲۹/۸۷۹	سن شرکت
۰/۰۰۰	-۲۳/۹۷۷	ساختار دارایی ها

نخستین کنفرانس ملی کنکاش های علوم انسانی در مدیریت، کارآفرینی، اقتصاد و حسابداری

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۳/۱۱

۰/۰۰۰	-۳۵/۵۵۶	رشد شرکت
۰/۰۰۰	-۳۴/۲۴۰	نسبت جاری
۰/۰۰۰	-۶۵/۲۲۴	اهرم مالی

با توجه به نتایج حاصل از

جدول (۲) از آنجایی که احتمال آزمون کمتر از سطح خطای ۵ درصد است، مشخص گردید که تمامی متغیرهای تحقیق در سطح (۶۵۵ مشاهده)، مانا بودند.

۴-۵. آزمون F لیمر

در داده‌های ترکیبی ابتدا به منظور انتخاب بین روش‌های داده‌های تابلویی و داده‌های تلفیقی از "آزمون F لیمر" استفاده می‌شود. اگر p-value محاسبه شده بیشتر از سطح خطای ۵ درصد باشد از داده‌های تلفیقی (Pooled) و در غیر این صورت از داده‌های تابلویی (Panel) استفاده خواهد شد.

جدول (۳): نتایج آزمون F لیمر

نتیجه آزمون	P-Value	مقدار	آماره	فرضیه‌ها
Panel	۰/۰۰۰	۱۷۹/۶۰۵	F لیمر	فرضیه

با توجه به نتایج جدول (۳) از آنجایی که احتمال بدست آمده از آزمون F لیمر کوچکتر از ۵ درصد است، به منظور برآورد این مدل از مدل داده‌های ترکیبی (Panel) استفاده خواهد شد.

۵-۵. آزمون هاسمن

در مرحله بعد به بررسی این موضوع پرداخته می‌شود که آیا عرض از مبدأ بصورت اثرات ثابت است یا اینکه در ساختار واحدهای مقطعی بصورت تصادفی عمل می‌کند. آماره این آزمون که برای تشخیص اثرات ثابت یا تصادفی بودن تفاوت‌های واحدهای مقطعی است دارای توزیع کای-دو با درجه آزادی برابر با تعداد متغیرهای مستقل بوده است. جدول (۴) نتایج مربوط به آزمون هاسمن را نشان می‌دهد.

جدول (۴): نتایج آزمون هاسمن

نتیجه آزمون	P-Value	مقدار	آماره	فرضیه
اثرات ثابت (FE)	۰/۰۰۰	۵۶/۶۷۸	Cross-section Random	فرضیه

با توجه به اینکه P-value بدست آمده از آزمون هاسمن بزرگتر از ۵ درصد است، به منظور برآورد این مدل ها توجیه می‌شود که الگوی مناسب، الگوی مبتنی بر الگوی اثرات ثابت می‌باشد.

نخستین کنفرانس ملی کنکاش های علوم انسانی در مدیریت، کار آفرینی، اقتصاد و حسابداری

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۳/۱۱

۴-۵. آزمون فرضیه های پژوهش

فرضیه اصلی این تحقیق بیانگر وجود تأثیر معنی دار تمامی عوامل موثر بر محافظه کاری شرطی می باشد. جدول (۵) نتایج حاصل از برآورد مدل فرضیه مذکور را با استفاده از نرم افزار Eviews10 به روش داده های ترکیبی نشان می دهد:

جدول (۵): نتایج برآورد فرضیه

$CC_{it} = \alpha_{it} + \beta_1(MO_{it}) + \beta_2(IR_{it}) + \beta_3(SIZE_{it}) + \beta_4(Age_{it}) + \beta_5(Growth_{it})$ $(LEV_{it}) + \varepsilon_{it} + \beta_6(Asset\ structure_{it}) + \beta_7(MTB_{it}) + \beta_8(CR_{it}) + \beta$					
VIF	P-value	آماره t	خطای استاندارد	ضریب برآورد شده	متغیر
-	۰/۰۰۰	-۱۲/۵۴۷	۰/۰۶۳	-۰/۷۹۰	عرض از مبدا
۴/۳۹۱	۰/۰۰۰	-۵/۹۱۰	۰/۰۰۴	-۰/۰۰۲	بیش اعتمادی مدیران
۱/۰۶۲	۰/۰۳۸	-۰/۹۵۳	۰/۰۰۴	-۰/۰۰۳	ریسک اطلاعاتی
۱/۰۵۱	۰/۰۰۰	-۴/۸۵۶	۰/۰۰۷	-۰/۰۰۲	اندازه شرکت
۱/۰۵۱	۰/۰۰۰	۴/۸۹۱	۰/۰۵۶	۰/۲۷۷	سن شرکت
۴/۴۷۱	۰/۶۸۶	۰/۴۰۴	۰/۰۰۴	۰/۰۰۱	رشد شرکت
۱/۲۱۷	۰/۰۰۰	۳/۶۲۶	۰/۰۰۷	۰/۰۲۶	ساختار دارایی ها
۱/۰۰۷	۰/۲۱۶	-۱/۲۳۷	۰/۰۰۰	-۰/۰۰۰	نسبت ارزش بازار به دفتری
۱/۷۷۴	۰/۰۰۲	۳/۰۱۶	۰/۰۰۱	۰/۰۰۲	نسبت جاری
۱/۶۴۳	۰/۰۲۶	۲/۲۲۶	۰/۰۰۵	۰/۰۱۲	اهرم مالی
ضریب تعیین شده ۰/۵۹				۰/۶۴	ضریب تعیین
احتمال آماره F ۰/۰۰۰		۱۴/۳۱۳	آماره F	۱/۸۳	آماره دوربین واتسون

با توجه به ضریب تعیین 59 درصدی که نشان از برازش خوب الگو و قدرت توضیح دهندگی متغیرهای استفاده شده آن است؛ می توان گفت که 59 درصد تغییرات متغیر وابسته، توسط متغیرهای مستقل مذکور قابل تبیین است و از آنجائیکه آماره دوربین- واتسون این مدل (بین ۱/۵ الی ۲/۵) است (۱/۸۳)، می توان گفت که در این مدل خودهمبستگی مرتبه اول وجود ندارد (تأیید یکی از مفروضات رگرسیون). به علاوه نتایج نشان می دهد که p-value از مون F کوچکتر از ۵ درصد است و از آنجائیکه، آماره F اعتبار کلی مدل را نشان می دهد در نتیجه می توان گفت این مدل با احتمال ۹۵٪ معنی دار بوده و از اعتبار بالایی برخوردار است.

۴-۵-۱ آزمون فرضیه اول

H0: بیش اعتمادی مدیران بر محافظه کاری شرطی تأثیر معنی دار ندارد.

نخستین کنفرانس ملی کنکاش های علوم انسانی در مدیریت، کارآفرینی، اقتصاد و حسابداری

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۳/۱۱

H_1 : بیش اعتمادی مدیران بر محافظه کاری شرطی تاثیر معنی دار دارد.

با توجه به نتایج جدول (۵) می توان گفت که P-value محاسبه شده برای متغیر بیش اعتمادی مدیران کوچکتر از سطح خطای پنج درصد و ضریب برآوردی آن منفی می باشد؛ در نتیجه می توان اظهار داشت که بیش اعتمادی مدیران تأثیر معکوس و معنی دار بر محافظه کاری شرطی دارد؛ به طوریکه با افزایش یک درصدی بیش اعتمادی مدیران ، محافظه کاری شرطی به میزان ۰/۰۰۲ درصد کاهش می یابد.

۴-۲-۵ آزمون فرضیه دوم

H_0 : ریسک اطلاعاتی بر محافظه کاری شرطی تاثیر معنی دار ندارد.

H_1 : ریسک اطلاعاتی بر محافظه کاری شرطی تاثیر معنی دار دارد.

با توجه به نتایج جدول (۵) می توان گفت که P-value محاسبه شده برای متغیر ریسک اطلاعاتی کوچکتر از سطح خطای پنج درصد و ضریب برآوردی آن منفی می باشد؛ در نتیجه می توان اظهار داشت که ریسک اطلاعاتی تأثیر معکوس و معنی دار بر محافظه کاری شرطی دارد؛ به طوریکه با افزایش یک درصدی ریسک اطلاعاتی، محافظه کاری شرطی به میزان ۰/۰۰۳ درصد کاهش می یابد.

۴-۳-۵ آزمون فرضیه سوم

H_0 : اندازه شرکت بر محافظه کاری شرطی تاثیر معنی دار ندارد.

H_1 : اندازه شرکت بر محافظه کاری شرطی تاثیر معنی دار دارد.

با توجه به نتایج جدول (۵) می توان گفت که P-value محاسبه شده برای متغیر اندازه شرکت کوچکتر از سطح خطای پنج درصد و ضریب برآوردی آن منفی می باشد؛ در نتیجه می توان اظهار داشت که اندازه شرکت تأثیر معکوس و معنی دار بر محافظه کاری شرطی دارد؛ به طوریکه با افزایش یک درصدی اندازه شرکت، محافظه کاری شرطی به میزان ۰/۰۰۲ درصد کاهش می یابد.

۴-۴-۵ آزمون فرضیه چهارم

H_0 : سن شرکت بر محافظه کاری شرطی تاثیر معنی دار ندارد.

H_1 : سن شرکت بر محافظه کاری شرطی تاثیر معنی دار دارد.

با توجه به نتایج جدول (۵) می توان گفت که P-value محاسبه شده برای متغیر سن شرکت کوچکتر از سطح خطای پنج درصد و ضریب برآوردی آن مثبت می باشد؛ در نتیجه می توان اظهار داشت که سن شرکت تأثیر مستقیم و معنی دار بر محافظه کاری شرطی دارد؛ به طوریکه با افزایش یک درصدی سن شرکت، محافظه کاری شرطی به میزان ۰/۲۷ درصد افزایش می یابد.

۴-۵-۵ آزمون فرضیه پنجم

H_0 : رشد شرکت بر محافظه کاری شرطی تاثیر معنی دار ندارد.

H_1 : رشد شرکت بر محافظه کاری شرطی تاثیر معنی دار دارد.

با توجه به نتایج جدول (۵) می توان گفت که P-value محاسبه شده برای متغیر رشد شرکت بزرگتر از سطح خطای پنج درصد و ضریب برآوردی آن مثبت می باشد؛ در نتیجه می توان اظهار داشت که رشد شرکت تأثیر معنی دار بر محافظه کاری شرطی دارد.

۴-۶-۵ آزمون فرضیه ششم

H_0 : ساختار دارایی ها بر محافظه کاری شرطی تاثیر معنی دار ندارد.

H_1 : ساختار دارایی ها بر محافظه کاری شرطی تاثیر معنی دار دارد.

با توجه به نتایج جدول (۵) می توان گفت که P-value محاسبه شده برای متغیر ساختار دارایی ها کوچکتر از سطح خطای پنج درصد و ضریب برآوردی آن مثبت می باشد؛ در نتیجه می توان اظهار داشت که ساختار دارایی ها تأثیر مستقیم و معنی دار بر محافظه کاری شرطی دارد؛ به طوریکه با افزایش یک درصدی ساختار دارایی ها ، محافظه کاری شرطی به میزان ۰/۰۲ درصد افزایش می یابد.

۴-۷-۵ آزمون فرضیه هفتم

H_0 : نسبت ارزش بازار به دفتری بر محافظه کاری شرطی تاثیر معنی دار ندارد.

H_1 : نسبت ارزش بازار به دفتری بر محافظه کاری شرطی تاثیر معنی دار دارد.

نخستین کنفرانس ملی کنکاش های علوم انسانی در مدیریت، کارآفرینی، اقتصاد و حسابداری

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۳/۱۱

با توجه به نتایج جدول (۵) می توان گفت که P-value محاسبه شده برای متغیر نسبت ارزش بازار به دفتری بزرگتر از سطح خطای پنج درصد و ضریب برآوردی آن منفی می باشد؛ در نتیجه می توان اظهار داشت که نسبت ارزش بازار به دفتری تأثیر معنی دار بر محافظه کاری شرطی ندارد.

۵-۴-۸ آزمون فرضیه هشتم

H_0 : نسبت جاری بر محافظه کاری شرطی تأثیر معنی دار ندارد.

H_1 : نسبت جاری بر محافظه کاری شرطی تأثیر معنی دار دارد.

با توجه به نتایج جدول (۵) می توان گفت که P-value محاسبه شده برای متغیر نسبت جاری کوچکتر از سطح خطای پنج درصد و ضریب برآوردی آن مثبت می باشد؛ در نتیجه می توان اظهار داشت که نسبت جاری تأثیر مستقیم و معنی دار بر محافظه کاری شرطی دارد؛ به طوریکه با افزایش یک درصدی نسبت جاری، محافظه کاری شرطی به میزان ۰/۰۰۲ درصد افزایش می یابد.

۵-۴-۹ آزمون فرضیه نهم

H_0 : اهرم مالی بر محافظه کاری شرطی تأثیر معنی دار ندارد.

H_1 : اهرم مالی بر محافظه کاری شرطی تأثیر معنی دار دارد.

با توجه به نتایج جدول (۵) می توان گفت که P-value محاسبه شده برای متغیر اهرم مالی کوچکتر از سطح خطای پنج درصد و ضریب برآوردی آن مثبت می باشد؛ در نتیجه می توان اظهار داشت که اهرم مالی تأثیر مستقیم و معنی دار بر محافظه کاری شرطی دارد؛ به طوریکه با افزایش یک درصدی اهرم مالی، محافظه کاری شرطی به میزان ۰/۰۱ درصد افزایش می یابد.

جدول (۹-۴): خلاصه نتایج

فرضیه	نوع تأثیر	تایید یا رد فرضیه
بیش اعتمادی مدیران و محافظه کاری شرطی	منفی و معنی دار	تایید فرضیه
ریسک اطلاعاتی و محافظه کاری شرطی	منفی و معنی دار	تایید فرضیه
اندازه شرکت و محافظه کاری شرطی	منفی و معنی دار	تایید فرضیه
سن شرکت و محافظه کاری شرطی	مثبت و معنی دار	تایید فرضیه
رشد شرکت و محافظه کاری شرطی	----	رد فرضیه
ساختار دارایی ها و محافظه کاری شرطی	مثبت و معنی دار	تایید فرضیه
نسبت ارزش بازار به دفتری و محافظه کاری شرطی	----	رد فرضیه
نسبت جاری و محافظه کاری شرطی	مثبت و معنی دار	تایید فرضیه
اهرم مالی و محافظه کاری شرطی	مثبت و معنی دار	تایید فرضیه

۶. نتیجه گیری، تفسیر و بحث

فرضیه اول بیان می دارد، بیش اعتمادی مدیران بر محافظه کاری شرطی تأثیر معنادار دارد، نتایج نشان داد، بیش اعتمادی مدیران تأثیر معکوس و معنی دار بر محافظه کاری شرطی دارد؛ به طوریکه با افزایش بیش اعتمادی مدیران، محافظه کاری شرطی کاهش می یابد. فرضیه دوم بیان می دارد، ریسک اطلاعاتی بر محافظه کاری شرطی تأثیر معنادار دارد، نتایج نشان داد، ریسک اطلاعاتی تأثیر معکوس و معنی دار بر محافظه کاری شرطی دارد؛ به طوریکه با افزایش ریسک اطلاعاتی، محافظه کاری شرطی کاهش می یابد. فرضیه سوم بیان می دارد، اندازه شرکت بر محافظه کاری شرطی تأثیر معنادار دارد، نتایج نشان داد، اندازه

نخستین کنفرانس ملی کنکاش های علوم انسانی در

مدیریت، کارآفرینی، اقتصاد و حسابداری

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۳/۱۱

شرکت تأثیر معکوس و معنی دار بر محافظه کاری شرطی دارد؛ به طوریکه با افزایش اندازه شرکت، محافظه کاری شرطی کاهش می یابد. فرضیه چهارم بیان می دارد، سن شرکت بر محافظه کاری شرطی تأثیر معنادار دارد، نتایج نشان داد، سن شرکت تأثیر مستقیم و معنی دار بر محافظه کاری شرطی دارد؛ به طوریکه با افزایش سن شرکت، محافظه کاری شرطی افزایش می یابد. فرضیه پنجم بیان می دارد، رشد شرکت بر محافظه کاری شرطی تأثیر معنادار دارد، نتایج نشان داد، رشد شرکت تأثیر معنی دار بر محافظه کاری شرطی ندارد. فرضیه ششم بیان می دارد، ساختار دارایی ها بر محافظه کاری شرطی تأثیر معنادار دارد، نتایج نشان داد، ساختار دارایی ها تأثیر مستقیم و معنی دار بر محافظه کاری شرطی دارد؛ به طوریکه با افزایش ساختار دارایی ها، محافظه کاری شرطی افزایش می یابد. فرضیه هفتم بیان می دارد، نسبت ارزش بازار شرکت به ارزش دفتری بر محافظه کاری شرطی تأثیر معنادار دارد، نتایج نشان داد، نسبت ارزش بازار به دفتری تأثیر معنی دار بر محافظه کاری شرطی ندارد. فرضیه هشتم بیان می دارد، نسبت جاری بر محافظه کاری شرطی تأثیر معنادار دارد، نتایج نشان داد، نسبت جاری تأثیر مستقیم و معنی دار بر محافظه کاری شرطی دارد؛ به طوریکه با افزایش نسبت جاری، محافظه کاری شرطی افزایش می یابد. فرضیه نهم بیان می دارد، اهرم مالی بر محافظه کاری شرطی تأثیر معنادار دارد، نتایج نشان داد، اهرم مالی تأثیر مستقیم و معنی دار بر محافظه کاری شرطی دارد؛ به طوریکه با افزایش اهرم مالی، محافظه کاری شرطی افزایش می یابد.

منبع اطلاعاتی اکثر فعالان بازار سرمایه، گزارش های مالی منتشر شده از جانب شرکت ها می باشد که به صورت دوره ای در اختیار عموم قرار گرفته و مبنای تصمیم گیری سرمایه گذاران بالقوه و بالفعل جهت خرید و فروش و سرمایه گذاری در بازار سهام می باشد. با افزایش منابع در اختیار مدیریت، میزان افراد ذینفع مرتبط با شرکت نیز افزایش می یابد که پیامد چنین شرایطی بروز تضاد منافع است. مدیران، که در کانون این تضاد منافع قرار دارند، با ارائه اطلاعات مالی سعی می کنند این تضاد منافع را کاهش دهند. آنان این انگیزه را دارند که وضعیت شرکت را مطلوب جلوه داده و اغلب به علت داشتن اختیارات در ارائه گزارشها، فرصت اعمال این رویه را نیز به دست می آورند. بنابراین وجود مکانیزمهای نظارتی و کنترلی جهت حفظ منافع سهامداران ضروری است. در این میان اصول و رویه های حسابداری در جهت حفظ منافع فعالان بازار سرمایه و کنترل انگیزه های منفعت جویانه مدیران، اصل محدودکننده محافظه کاری را مطرح می کند. محافظه کاری در حسابداری به عنوان عدم تقارن زمانی در شناسایی اخبار خوب در مقابل اخبار بد، در صورت (، در مفاهیم نظری حسابداری، محافظه کاری به ابهام مالی تفسیر شده است (باسو، عنوان عکس العملی محتاطانه در قبال عدم اطمینان و به منظور حمایت از حقوق و ادعاهای صاحبان سهام و اعتباردهندگان تعریف شده است. بطوریکه برای شناسایی اخبار خوب در صورت های مالی نسبت به اخبار بد، سطح بالاتری از تاییدپذیری را الزامی می نماید. محافظه کاری یکی از مهمترین ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری است، به نحوی که تا به امروز تحقیقات بسیار زیادی در این زمینه انجام شده و مباحث بسیاری در مورد آن مطرح شده است. اهمیت محافظه کاری را می توان از بیانیه مشترکی که دو استانداردگذار بزرگ حسابداری یعنی هیات تدوین استانداردهای حسابداری مالی و هیات تدوین استانداردهای بین المللی حسابداری در سال ۲۰۰۵ در مورد آن منتشر کرده اند. نتایج تحقیق با نتایج تحقیق های هو و همکاران (۲۰۱۷)، کیم و ژانگ (۲۰۱۶)، کراوت (۲۰۱۴)، گری و همکاران (۲۰۱۱)، جهانبخش و همکاران (۱۳۹۶)، زنجیردار و ایرانی (۱۳۹۷)، زنجیردار و رفیعی (۱۳۹۶) و فروغی و میرزایی (۱۳۹۱) همسو بوده و با نتایج تحقیق های لارا و همکاران (۲۰۱۶)، گارسیا و همکاران (۲۰۱۰)، جعفری (۱۳۹۷)، صالحی و همکاران (۱۳۹۸)، اسدی و بیات (۱۳۹۴) و کردستانی و ایرانشاهی (۱۳۹۱) همسو نمی باشد. براساس نتایج تحقیق تحقیق، به مدیران و اداره کنندگان شرکتها پیشنهاد می شود عوامل موثر بررسی شده در این تحقیق را مد نظر قرار داده و با اعمال محافظه کاری در ارائه گزارشگری صورت های مالی، اطلاعات قابل اتکا و مفیدی در اختیار سرمایه گذاران و ذینفعان قرار دهند. همچنین به سرمایه گذاران بالقوه و بالفعل پیشنهاد می گردد، در هنگام تصمیم گیری در خصوص سرمایه گذاری، محافظه کاری شرطی و عوامل موثر بر آن توجه داشته تا بتوانند تصمیم گیری بهتری را انجام دهند.

منابع و ماخذ:

اسدی، غلامحسین و رامین جلالیان. ۱۳۹۱. "بررسی تاثیر ساختار سرمایه، سهامداران و بزرگی شرکت بر میزان اعمال محافظه کاری در شرکت ها"، فصلنامه بررسی های حسابداری و حسابرسی، شماره یک، صص ۱۴-۶۷.

جعفری دهکردی، حمیدرضا. ۱۳۹۷. "بررسی نقش واسطه ای اهرم مالی در تاثیر محافظه کاری در حسابداری بر فرصت های سرمایه گذاری شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، پژوهش های تجربی حسابداری، بهار ۹۷، دوره ۷، شماره ۲۷، صص ۱-۲۷.

نخستین کنفرانس ملی کنکاش های علوم انسانی در مدیریت، کارآفرینی، اقتصاد و حسابداری

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۳/۱۱

جهانبخش، سارا. اسماعیل زاده مقری، علی و اعطایی زاده، رضا. ۱۳۹۶. "رابطه بین مدیریت ریسک محافظه کاری و جریان وجه نقد عملیاتی"، پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی، پاییز ۹۶، دوره ۹، شماره ۳۵، صص ۶۵-۹۳.

زنجیردار، مجید و رفیعی، زهرا. ۱۳۹۶. "تاثیر ضریب واکنش سود بر روابط اعتماد بیش از حد مدیریت و محافظه کاری م شروط"، پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی، دوره ۹، شماره ۳۴، تابستان ۹۶، صص ۱۱۳-۱۳۵.

زنجیردار، مجید و ایرانی مشتقین، خدیجه. ۱۳۹۷. "تاثیر محافظه کاری شرطی و غیر شرطی بر ریسک سقوط قیمت سهام با تاکید بر چرخه عمر شرکت ها در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، تحقیقات حسابداری و حسابرسی، تابستان ۹۷، دوره ۱۰، صص ۵۵-۶۶.

صالحی، مهدی. عباس زاده، محمد رضا و احمدی، احمد. ۱۳۹۸. "بررسی اثرات محافظه کاری شرطی و غیر شرطی بر رفتار سرمایه گذاری و بازدهی آتی شرکت ها"، پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی، تابستان ۹۸، دوره ۱۱، شماره ۴۲، صص ۱-۲۲.

فلاح نژاد، فرهاد. فخاری، حسین و زروکی، شهریار. ۱۳۹۷. "ارائه مدلی با ثبات از محافظه کاری با سو با استفاده از روش GMM-sys"، مطالعات تجربی حسابداری مالی، بهار ۹۷، دوره ۱۵، شماره ۵۷، صص ۹۵-۱۲۲.

مهرکام، مهرداد. خرم نیا، هوشنگ و خرم نیا، علی اصغر. ۱۳۹۶. "تاثیر محافظه کاری بر رابطه بین جریان وجه نقد عملیاتی و درآمد مشمول مالیات قطعی"، پژوهشنامه مالیات، پاییز ۹۶، دوره ۲۵، شماره ۳۵، صص ۱۲۵-۱۵۶.

نصیرزاده، فرزانه. اورادی، جواد و رجبعلی زاده، جواد. ۱۳۹۶. "تاثیر ویژگی های کمیته حسابرسی بر محافظه کاری شرطی"، دانش حسابرسی، پاییز ۹۶، دوره ۱۷، شماره ۶۸، صص ۸۳-۱۰۵.

- Ahmed, A. S., & Duellman, S. 2013. Managerial overconfidence and accounting conservatism. *Journal of Accounting Research*, 51(1), 1-30.
- Balachandran, S.V. and P.S. Mohanram. 2011. Is the decline in the value relevance of accounting driven by increased conservatism?. *Review of Accounting Studies*, 16(2), 272-302.
- Ball, R. and Shivakumar, L. 2005. "Earnings quality in UK private firms: Comparative loss recognition timeliness" *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 39, No.1, pp.83-128.
- Basu, S. 1997. The conservatism principle and the asymmetric timelines of earnings. *Journal of Accounting and Economics* 24: 3-37
- Easley, D., & O'Hara, M. 2004. "Information and the cost of capital". *Journal of Finance*, 59(4): 1553-1583.
- Francis, J., LaFond, R., Olsson, P., & Schipper, K. 2005. The market pricing of accruals quality. *Journal of accounting and economics*, 39(2), 295-327.
- Garcia Lara, Juan Manuel, Beatriz Garcia Osma, & Fernando Penalva 2010. Accounting conservatism and corporate governance, *Review of Accounting Studies*, vol. 14, pp. 161-201
- Gary C. Biddle, Mary L. Ma, Frank M. Song. 2011. "Accounting Conservatism and Bankruptcy Risk", Faculty of Business and Economics the University of Hong Kong.
- Hu, N., Huang, R., Li, X., & Liu, L. 2017. The impact of CEOs' accounting backgrounds on earnings management and conservatism. *Journal of Centrum Cathedra*, 10(1), 4-24.
- Kim, J. B and Zhang, L. 2016. Accounting Conservatism and Stock Price Crash Risk: Firm-level Evidence. *Journal of Contemporary Accounting Research*. 33. 412-441.
- Kousenidis, D.V , Ladas, A.C and Negakis, C.I . 2009. Value Relevance of Conservative and Non-Conservative Accounting Information: Evidence from Greece. *The International Journal of Accounting*, 44 , 219-238.
- Lara, J.M.G; Osma, B.G and Penalva, F. 2016. Accounting Conservatism and Firm Investment efficiency. *Journal of Accounting and Economics*. 61. 221-238.
- Todd, D. Kravet. 2014. Accounting conservatism and managerial risk-taking: Corporate acquisitions, *Journal of Accounting and Economics*, 57, pp. 218 – 240.
- Watts, R.L. 2003. Conservatism in accounting part I: Explanations and implications. *Accounting Horizons* 17 (3): 207-221. Western College Publishing.